

Preek en gebeden 19 juli 2020

GEBED OM ONTFERMING

Heb geduld met ons -
als wij in deze vreemde tijd vol nieuwe beperkingen
soms een kort lontje hebben,
als we naast alles wat ons bevreemdt en benauwt
het verdriet van de ander er even niet bij kunnen hebben;
als er zo aan alle kanten aan ons getrokken wordt
dat we het even niet kunnen opbrengen
open te staan voor wat U van ons vraagt.

Heb geduld met ons
als deze wereld ons te strak en te klein is,
als deze stad en onze agenda ons te vol zijn,
als we geen ruimte kunnen vinden
om ons heen en in ons hart;
of als de wereld juist te groot voelt,
en we ons machteloos voelen
als we ons realiseren hoeveel ons gegeven is
en hoe weinig we daarmee doen;
als we het verschil zien tussen uw eindeloze gulheid
en onze kleingeestigheid.

Dat onze ziel mag rusten in uw bevrijding,
zo bidden wij U:
Heer ontferm U, Christus ontferm U, Heer ontferm U

Heb geduld met degenen
die snakken naar een luisterend oor en een open hart
omdat wij het hun niet geven.
Zo vaak geven wij de ander niet het voordeel van de twijfel,
houden we krampachtig bij wie ons iets verschuldigd is,
durven we de ander niet te vertrouwen.
Te vaak kijken we niet over grenzen heen
Te snel vergeten we wat er elders speelt,
verliezen we onze aandacht voor problemen die niet de onze zijn,
hebben we het geduld niet om blijvend medestander te zijn
van hen die onrecht lijden,
om betrokken te blijven bij situaties die al lang geen nieuws meer zijn,
om het goede te blijven doen wanneer het moeilijk wordt
en onze inspanningen vergeefs lijken te zijn.
Wijs ons steeds weer terecht als wij elkaar tekort doen,
blijf spreken tot ons hart
als wij uw schepping geen recht doen
en als erfenis een zware last nalaten.

Geef ons kansen, maar schud ons ook wakker
want onze verantwoordelijkheid naar elkaar is groot.
Dat de manier waarop we onze vrijheid gebruiken
de ander tot zegen mag zijn, zo bidden wij U:
Heer ontferm U, Christus ontferm U, Heer ontferm U

Heb geduld met deze wereld,
zo vol met prachtigs,
zo vol goedheid en diversiteit en tekenen van uw aanwezigheid,
maar ook zo vol met wreedheid,
met onbegrip, pijn, woede en wanhoop,
deze wereld waar het zo goed toeven zou kunnen zijn,
maar war het voor velen een hel op aarde is.
In solidariteit met allen die smachten naar vrijheid,
naar begrip,
naar rechtvaardigheid,
naar respect,
roepen we tot U.
Dat uw scheppende en herscheppende Geest
mag bevrijden wie gevangen zit
en nieuw mag maken wat versteend is,
zo bidden wij U:
Heer ontferm U, Christus ontferm U, Heer ontferm U

PREEK

Beste niet meer helemaal nieuwe gemeente,
voordat ik ook maar iets zeg
wil ik u toch eerst en vooral bedanken.

Ik wist niet wat me overkwam vorige week zondag.
Na bijna vier maanden niet op de kansel te hebben mogen staan,
of zelfs maar in de kerk te mogen komen,
stond ik opeens hier,
en er zaten mensen!
Dat was echt thuiskomen, al was het in een nieuw huis.

Mijn intrededienst was op zich al iets prachtigs.
Maar toen had ik daarna ook nog eens een huis vol bloemen,
kaarten en zelfs een slinger.
Zoveel goede wensen, zo'n groot welkom.
De Kloosterkerk heeft een groot hart.
Het was geweldig.

Maar ondanks die feestelijke onderbreking van afgelopen zondag
herinnert u zich vast nog wel
dat we eigenlijk bezig waren met een serie diensten
over het thema 'de vruchten van de Geest'.

In de brief aan de Galaten vinden we een lijstje van negen kenmerken
van de mens die zich laat leiden door de Geest van God;
de Geest die ons in de vrijheid zet
en alleen het beste in ons naar boven haalt.

De goedheid en de liefde kwamen eerder al aan de orde.
En toen ik me halverwege de dienst van vorige week
plotseling met lichte paniek realiseerde
dat het vandaag aan mij zou zijn om verder te praten
over die vruchten van de Geest,
werd me de meest toepasselijke vrucht
als het ware meteen in de schoot geworpen.

Onze voorzitter Sanne hield aan het einde van de dienst namelijk
een buitengewoon treffende toespraak
met als thema hoe ik hier nu eigenlijk ben aanbeland
en hoeveel voeten dat in de aarde had.

Als u die toespraak heeft beluisterd,
herinnert u zich vast nog het immer terugkerende refrein,
zegt u het maar:
“Dat nam enige tijd.”

Voor de hand lag meteen een vrucht van de Geest
die wij de afgelopen tijd allemaal in overvloed moesten hebben:
het geduld.

Het was een steeds terugkerend thema
in de kaarten waarvan u er mij zo'n overweldigend aantal stuurde.
'Dominee Marja, eindelijk is het zover!
Wat hebben we veel geduld moeten hebben!'

Terugdenkend aan die tijd
was dat liturgisch gezien inderdaad een paarse tijd,
een tijd van wachten, van voorbereiden en op weg zijn.

Gelukkig voelde het toch niet zozeer als een lijdenstijd,
maar meer als een ontzettend lange adventstijd.

Een tijd, toch, van actief wachten.
Er moest door een heleboel mensen een heleboel gedaan worden –
aan beide kanten van het water.

Voor veel mensen in de Kloosterkerk, en voor mij,
was het dus geenszins een tijd van stil-maar-wacht-maar geduld hebben,
van berusting en lijdzaamheid,
maar van verwachting en voorbereiding.

Als geduld een vrucht van de Geest is,
dan was het een buitengewoon vruchtbare tijd.

Het lijkt zo'n onschuldig lijstje, in de brief aan de Galaten:
liefde, vreugde en vrede;
geduld, vriendelijkheid en goedheid;
geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing.

Wie de Galatenbrief een beetje kent,
voelt natuurlijk al aankomen dat er meer achter zit.
In een schrijven waarin taal wordt gebezigd als,
"Galaten, u hebt uw verstand verloren!"
is zo'n lijstje natuurlijk verre van onschuldig.

Dit is niet een lijstje waar je een schouderklopje van krijgt,
maar een to-do list die je aan het werk zet.

En als je kijkt naar wat er nou precies op die to-do list staat,
dan is 'geduld' eigenlijk helemaal niet zo'n goed woord.

In een oudere vertaling heette het nog 'lankmoedigheid'.
Dat is niet een woord wat we nog dagelijks gebruiken,
maar het staat wel veel dichter bij wat hier eigenlijk bedoeld wordt;
want het komt van lang en gemoed,
dus het hebben een grootheid, een wijsheid van gemoed, van passie.

Iemand die lankmoedig is, heeft veel ruimte in zichzelf
om veel te kunnen hebben van een ander –
is in staat om veel te tolereren.

Zo'n soort woord gebruikt de Welshe bijbelvertaling hier ook,
het vermogen om ergens tegen te kunnen,
zoals sommige mensen bijvoorbeeld een hele hete curry kunnen eten
zonder te zweten en paars aan te lopen.

'Geduld om te verdragen', noemt Willem Barnard het
in zijn lied over de goede vruchten
die groeien aan de Geest.

Dat kan het verdragen zijn van een situatie,
van omstandigheden, van moeilijkheden en tegenslagen,
maar het kan ook gaan om het verdragen van een ander.
Over dat laatste vertelt Jezus een verhaal.

Zijn leerlingen komen met een heleboel vragen op hem af,
ze begrijpen eigenlijk nog heel weinig
van die vreemde leraar die allemaal van die onverwachte uitspraken doet.

'Wat geeft het leven zin, en waarde?
Hoe ziet de nieuwe wereld eruit waar we naar streven?

Hoe kunnen we goed leven?
Wat moeten we doen als iemand ons pijn doet?’

Als Petrus die laatste vraag stelt,
denk hij het vast al een beetje door te hebben.
Want hij anticipeert al,
“Ik moet zeker wel zeven keer vergeven als iemand mij slecht behandelt?”

Hij weet al dat Jezus ontzettend genereus is,
en zeven keer door de vingers zien
hoe iemand jou schade berokkent
is bijna onvoorstelbaar grootmoedig.

Het verhaal dat Jezus daarop vertelt
is een heel sterk verhaal.
Sterk in de zin van overdreven.
Je zou, voor de goede orde, liever willen
dat er zoiets stond als:

‘Een werknemer had een klein bedrag van zijn baas geleend
om tot aan het eind van de maand de eindjes aan elkaar te kunnen knopen.
Hij redde het de maand daarop niet om het terug te betalen,
en vroeg, “Zou u er nog even op kunnen wachten?
Ik zit erg krap bij kas.”

De baas had medelijden met hem, en zei,
“Natuurlijk beste man, neem maar alle tijd die je nodig hebt.”

Maar op weg naar huis
kwam diezelfde werknemer bij de tramhalte een collega tegen, en zei,
“Hee, ik heb jou vrijdag bij de borrel een tientje voorgeschoten,
en dat wil ik nu terug.”

De collega zei, “Sorry, ik heb alleen een pasje bij me,
mag het misschien morgen?”
Maar de man werd razend
en rukte het mondkapje van zijn collega af en smeed het in de gracht.’

Dan was de moraal simpel genoeg:
wat gij niet wilt dat u geschiedt,
doe dat ook een ander niet.

Maar zoals vaak het geval is als Jezus een verhaal vertelt,
gaat het niet helemaal zoals wij dat graag zouden willen.

Dat begint al bij de machtsverhoudingen in deze parabel.
Het gaat hier niet om een werknemer en zijn baas,

maar over een koning en iemand die letterlijk,
met heel zijn gezin, het eigendom is van die koning –
en dus volledig aan hem is overgeleverd.

Het gaat niet om een klein bedrag,
maar om een bedrag dat zo onvoorstelbaar groot is
dat de totale waarde van het hele gezin nog geen fractie is
van de totale schuld.
Het bestaat gewoon niet dat een slaaf zo in het krijt kan staan.

De vraag, “Heb geduld met mij!”
is dan ook totaal onzinnig.
Geduld is niet genoeg.
Al had de koning alle geduld van de wereld,
die tienduizend talenten kreeg hij er nooit van zijn leven mee terug.

Hier is meer dan geduld nodig.
Een soort bovenmenselijke vorm van super-geduld.

En dat heeft de koning ook.
Want de koning heeft goddelijk geduld.
Wat wij dan noemen, genade.

Het soort geduld dat je nodig hebt
als je een aarde vol met mensen hebt geschapen
die zo met elkaar omgaan als wij dat soms kunnen doen,
en je ziet dat aan,
en je hart bloedt.

En het mooiste zou dan zijn
dat iemand die een beetje doorheeft
hoeveel geduld die koning eigenlijk met hem heeft
zou denken, “Hee,

wat geeft het een geweldig gevoel van bevrijding
als iemand jou laat gaan
en zegt, ‘laat maar, leef je leven,
jij en je gezin,
ik vraag niets van jou dat onmogelijk is.’

Laat ik dat gevoel delen
met degenen die bij mij in het krijt staan.”

Tja. Daar zijn we als mensheid nou niet bepaald sterk in,
de ander zijn vrijheid gunnen,
in zijn waarde laten,
of zelfs – God verhoede – vergeven.

Nou ben ik best een heel geduldig mens,
anders stond ik hier nu niet.
Maar lankmoedigheid,
daar sta ik toch behoorlijk achterdochtig tegenover.

En het soort lankmoedigheid waar het hier over gaat,
buitennissig, overvloedig, ruimhartig op het belachelijke af –
daar voel ik persoonlijk weinig voor.

We hoeven toch niet over ons heen te laten lopen?
We hoeven toch geen misbruik van ons te laten maken?
Zeker niet door mensen die er geen spijt van hebben,
maar ons rustig zeventig maal zeven maal op dezelfde manier te grazen nemen
als ze de kans krijgen.

Gelukkig maar dat het hier om een vrucht van de Geest gaat.
Een vrucht die wil groeien,
die het groeien niet kan laten.
Dat is wat vruchten doen.

Die groei lijkt wel te voorkomen,
als de boom die die vrucht moet dragen
geen water krijgt, in slechte grond staat,
en de zon niet ziet,
maar de Geest, die vermag nogal wat.

Die waait door kamers die op slot zitten.
Die blaast wat dor en doods was de levensadem in.
Die waait waarheen ze wil.

En zo kunnen we onszelf soms verrassen.
Dan zijn we soms ineens flexibeler dan we dachten,
kunnen we meer hebben van een ander,
hebben we meer te geven,
veren we makkelijker terug.

Vaak ook niet. Want we zijn maar mensen.
Maar mocht je zo'n moment meemaken
waarop je plotseling de vrijheid voelt
om de ander de ruimte te geven,
luister dan goed.

Dan waait de frisse wind van de Geest
alvast even door je leven.
En ze draagt op haar vleugels
de belofte van Gods Koninkrijk.

GEBEDEN

Gulle God,
soms is het windstil in de kerk.
Dan waait de Geest even niet waarheen ze wil,
want wij hebben onze ramen en deuren vergrendeld
en we zijn bang voor het onbekende,
het ongehoorde, het onvoorziene.
Laat uw Geest sterker zijn dan onze mitsen en maren,
groter dan onze agenda's,
veelzeggender dan onze woorden.
Houd ons altijd weer datgene voor ogen
dat ons aanspoort om de eeuwenoude weg te bewandelen
die naar uw toekomst leidt –
onze honger en dorst naar gerechtigheid,
onze betrokkenheid bij de kwetsbaren,
ons verlangen naar uw vrede.

Soms is het windstil in de wereld.
Dan waait de Geest even niet waarheen ze wil,
want de pijn en het onrecht zijn adembenemend
en de mensen krijgen geen lucht.
Dat de mensheid toch tot bezinning mag komen bidden wij u,
dat we het aan mogen durven om alles en iedereen
met respect en liefde te bejegenen;
dat we van harte geduld mogen hebben
met onszelf en elkaar,
maar ook van harte ongeduldig mogen zijn
met de verspilling en de hebzucht en het machtsmisbruik in deze wereld.

Soms is het windstil in ons leven.
Dan waait de Geest even niet waarheen ze wil,
want wij durven ons niet kwetsbaar op te stellen,
ons niet bloot te geven,
geen gehoor te geven aan onze roeping.
En soms voelen we ons zo alleen
in alles wat ons overkomt
en hebben we behoefte aan troost.
Wij bidden voor hen die het moeilijk hebben,
die gebukt gaan onder zware verantwoordelijkheden
of juist een leegte voelen die niet te vullen is.
Voor bidden wij, dat zij zich gesteund en bemoedigd mogen weten;
voor ... en de overige familieleden en dierbaren van ... , voor troost en moed in de dagen die
komen gaan.